

ОСВІТА У ХХІ СТОЛІТТІ: АКТУАЛЬНІ ЗМІНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

К. А. ВОЛКОВСЬКА, студентка

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

За даними ЮНЕСКО станом на березень 2020 року приблизно 87% учнів у світі, тобто 1,5 млрд, постраждали від закриття шкіл. Більш ніж у 180 країнах були закриті всі школи. Ці факти свідчать про виникнення побічних проблем від вірусу, які можуть слугувати загрозою стану та перспективам розвитку сфери освіти. Але з дивуючою швидкістю Міністерство освіти і науки впровадили нову систему навчання, яка допомагає вийти з ситуації. Пандемія COVID-19 стимулює широке впровадження технологій дистанційного навчання, методик, що можуть слугувати основою для становлення нової креативної школи. COVID-19 прискорив та активізував довготривалі педагогічні тенденції, створюючи природний експеримент, в якому перевіряються та оцінюються численні інновації. Перші ознаки свідчать про те, що багато нововведень, застосованих під час пандемії, будуть корисними для учнів і студентів і в посткризовому періоді.

Аналізу головних тенденцій та актуальних змін у сфері освіти під впливом пандемії COVID-19 й присвячене дане дослідження. Однією з найприємніших переваг адаптації до COVID-19 стала успішність використання нових онлайн-технологій в навчальному процесі в переважній більшості ЗВО України, зокрема завдяки новим платформам, ресурсам та соціальним мережам Moodle, Teams, Zoom, Google Classroom, Skype, Viber, Telegram та Messenger. Однак поряд з успішними прикладами використання новітніх онлайн-технологій освітня сфера й ЗВО зіткнулися з визначеною кількістю додаткових проблем, які наочно продемонстрували вади та труднощі дистанційних форм освіти.

Одними з головних труднощів виявилися технічні питання. Слабка матеріально-технічна база багатьох ЗВО, недосконалість внутрішніх систем дистанційного навчання, відсутність необхідних технічних навичок у частки викладацького складу Реальність показала, що не всі заклади вищої освіти технічно підготовлені, тому перехід до дистанційного навчання потребував особливої інтенсифікації викладацької праці. Не меншої актуальності в умовах пандемії отримали психологічні проблеми, що виникли під час переходу до дистанційної освіти: перш за все, відсутність живого спілкування, складнощі технічного характеру (обмеженість доступу до комп'ютера та інтернету), значне збільшення завдань з відповідним браком часу на їх виконання тощо. Додаткові складнощі були також викликані неможливістю індивідуального консультування студентів, збільшенням часу на листування зі студентами, оскільки онлайн-курси передбачають більш детальний опис домашнього завдання, ніж зазвичай в аудиторії.

Всі ці та безліч інших питань потребують нагального реагування задля забезпечення більш ефективних умов освітнього процесу як на період пандемії,

так й на пост пандемічний період. З боку Міністерства важливим напрямом дій є встановлення додаткових каналів передачі інформації про проблеми або складнощі, які виникають в учасників освітнього процесу при переході на дистанційне навчання. Також варто розробити методичні рекомендації для розв'язання найбільш поширених проблем. Прийняття рішень щодо карантинних заходів має ґрунтуватися на доказовому підході, спиратися на результати досліджень (рекомендації експертів і дані міжнародних організацій).

Період пандемії пов'язаний з викликами сталості й довгостроковому плануванню у сфері освіти, що може викликати тривогу щодо прийнятих рішень і недовіру до них, що потребує ретельного аналізу обґрунтованості цих рішень. Міністерство та ЗВО мають всіляко запроваджувати програми з розвитку навичок дистанційного навчання; забезпечувати додаткові виплати за перехід на дистанційне навчання, а також на супутні з цим витрати; забезпечити мешканцям гуртожитків належні умови проживання у період карантинних обмежень, зокрема створювати й надавати доступ до приміщень для самоізоляції; посилити безкоштовну інформаційну і психологічну підтримку тих студентів та викладачів, які через карантинні обмеження опинилися у більш незахищеному стані, зокрема через погіршення проблем з ментальним здоров'ям через брак цифрових навичок та/або ресурсів, брак соціальних зв'язків і комунікації у період соціальної ізоляції.

Важливого значення також набувають дослідження впливу пандемії та карантинних обмежень на освітні результати навчання здобувачів освіти в Україні. Постійний моніторинг цих результатів матиме важливе значення при розробці довгострокових заходів, спрямованих на реформування політик у сфері освіти. Серед таких заходів важливе значення матимуть забезпечення закладів освіти комп'ютерами й доступним високошвидкісним інтернетом, розробка якісного цифрового контенту для викладання у закладах освіти й навчання освітян методам роботи з новітніми цифровими технологіями; розробка і впровадження заходів, спрямованих на компенсацію погіршених результатів навчання внаслідок переходу на дистанційне навчання; збільшення кількості можливостей використання індивідуальних освітніх траєкторій в закладах вищої освіти; створення на базі ЗВО інклюзивних спільнот.

COVID-19 призводить до серйозних структурних змін у закладах вищої освіти, зумовлених конкурентною динамікою зміцнення бренду, зміною потреб студентів, розвитком та розповсюдженням нових технологій навчання, скороченням кількості іноземних студентів та входженням великих технологічних компаній на ринок, а також до закриття, об'єднання та реструктуризації університетів через скорочення фінансування. На фундаментальному рівні COVID-19 ставить виклик основній діяльності закладів вищої освіти щодо підтримки студентів через широкий спектр навчальних програм. Пандемія COVID-19 стала одним з основних викликів для української системи освіти в 2020 році. Карантинні заходи зумовили перехід закладів освіти на дистанційну форму навчання, до якої не були готові повною мірою учасники освітнього процесу. Карантин зумовив далекосяжні економічні та суспільні наслідки внаслідок загострення низки соціально-економічних

питань, серед яких – рівність доступу до навчання, способи надання освітніх послуг для здобувачів з особливими освітніми потребами, забезпечення практичних та лабораторних занять у закладах вищої освіти, запровадження нових процедур отримання наукових ступенів в умовах карантину тощо. Всі ці проблеми потребують ретельного аналізу та вирішення з метою формування якісного освітнього середовища попри нові труднощі.